

Kommunstyrelsen

Kulturdepartementet

103 33 STOCKHOLM

Yttrande

Betänkande SOU 2017:60 Utredningen om en stärkt minoritetspolitik.

Ku2017/ 01534/DISK

Sammanfattning

Av utredningen framkommer det att minoritetspolitiken sedan den inrättades 2010 har tagit viktiga steg framåt. Men trots att lagen funnits i 7 år är det sällan statliga förvaltningsmyndigheter bedriver verksamhet kopplad till grundskyddet om de inte får särskilda uppdrag eller ekonomiska medel för sådant arbete. Bristen på kunskap om de nationella minoriteterna och minoritetsspråken i Sverige förklarar svårigheterna att få kommuner, landsting och andra myndigheter att på allvar ta sig an sina skyldigheter inom minoritetspolitiken.

Positivt i utredningen är förslaget att överföra regleringen av de nationella minoriteternas rättigheter inom förskola och äldreomsorg från minoritetslagen till skollagen respektive socialtjänstlagen. Förslaget anser vi vara nödvändigt för att stärka medvetenheten om lagen inom olika förvaltningar, integrera de minoritetspolitiska frågorna inom de olika sektorsområdena och ge ökad genomslagskraft i förvaltningskommuner.

Detsamma gäller för förslaget att det ska anges i en särskild bestämmelse att kommuner och landsting ska anta dokumenterade minoritetspolitiska mål och riktlinjer som ska följas upp. Och att de ska vara skyldiga att lämna uppgift om sådana mål och riktlinjer på begäran från den myndighet som ansvarar för uppföljningen av minoritetspolitiken. Detta anser vi också vara ett tydligt mål för att de som jobbar och berörs av minoritetspolitiken ska få förståelse för det lagstadgade ansvaret de har gentemot de nationella minoriteterna.

När det gäller statsbidraget är bedömningen att det är svårt att få det att räcka till då bidraget varit detsamma från 2011 och inte följt den allmänna kostnadsutvecklingen. Att kommunerna valt att anställa samordnare har visat sig vara framgångsrikt för det lokala minoritetsarbetet. Utredningen föreslår att samordnarens tjänst i första hand bör bekostas av kommunens budget för att de faktiska merkostnaderna som lagen innebär ska kunna finansieras av statsbidraget. Ansvaret för minoritetsperspektivet bör vara en angelägenhet för kommunorganisationen och statsbidraget skulle då ge ett större utrymme för att synliggöra och informera om bestämmelserna i minoritetslagen samt

att en större möjlighet skulle finnas för att föra arbetet med minoritetspolitiken framåt i kommunerna. Arbetet med att integrera minoritetspolitiken inom alla sektorer i offentlig verksamhet är någon som vi måste sträva efter.

Vi delar inte utredaren förslag om att endast en myndighet ska följa upp, främja och samordna minoritetspolitiken. Språk- och kulturkompetens är av yttersta vikt i ett uppföljningsarbete. Vi anser att de två myndigheterna Sametinget och Länsstyrelsen i Stockholm har den specialkompetens som krävs för uppföljningsuppdraget.

Vi förordar att Sametinget som har specialkompetens när det gäller mfolket samerna, de samiska språken och den samiska kulturen tillsammans med Länsstyrelsen i Stockholm får fortsätta arbetet med uppföljning av minoritetspolitiken. Man bör dock ta i beaktande att de samiska språken, delas in i tre huvudvarieteter , som i sin tur delas upp i nio varieteter.

Nästa steg för en stärkt minoritetspolitik bör vara att samerna i minoritetspolitiken benämns och tillgodoses som det urfolk samerna är och att särskild hänsyn tas till de rättigheter som tillkommer ett urfolk.

Vi anser att utredarens förslag fortfarande är relativt vaga, för att minoritetspolitiken skall få en större genomslagskraft i Sverige.

1. Författningsförslag

I förslagen lydelse 5 b §, andra stycket,

"Kommuner och landsting ska göra de kartläggningar som behövs" (1.1 5 b §).

Vi föreslår att ordet "kartläggningar" tas bort och ersätts med språk- och kulturinventeringar. Detta ordval bör i sådana fall användas även fortsättningsvis.

I förslagen lydelse, (1.2, 25 kap. 5 a §), första och tredje stycket,

"ska kommunen stäva efter att erbjuda barn" och "sträva efter att erbjuda"

Vi föreslår att kommunen ska erbjuda, istället för att "sträva efter" att erbjuda. De samiska förvaltningskommunerna har ett stort geografiskt område och förskolor är ofta placerad i tätorterna.

4. Utvärdering av minoritetslagstiftningen

Samråden ger delaktighet och inflytande för urfolket samerna och de nationella minoriteterna samt att det är viktigt att barn och unga kommer till tals. Vi instämmer med utredaren att det behövs ett förtydligande av vad det innebär att samråda, regeringen bör se över en samrådsguide för just detta ändamål samt att närvarande vid samråden bör arvoderas.

För att uppfylla regeringens intentioner med minoritetspolitiken måste statsbidraget höjas. Detta för att nå en långsiktig hållbar implementering av lagen i kommunens verksamheter.

Vi ifrågasätter varför utredaren inte har nämnt att regeringen bör överväga att minst fördubbla statsbidraget till de samiska riksorganisationerna då de samiska civilsamhällesorganisationerna inte omfattas av förordningen 2005:765. I stället lämnas ett bidrag till Sametinget på 600 000 kr för bidrag till och stöd för verksamhet som bedrivs av samiska organisationer. "Minoritetspolitiken ligger inte till grund för de statliga medel som Sametinget erhåller via myndighetens regleringsbrev" (Särskilt yttrande av expert Aina Negga, Sametinget). (s.287).

Vi ställer oss frågande till varför utredaren rekommenderar att införa statsbidrag som kan sökas av kommuner i samarbete med minoritetsorganisationer eftersom att minoritetsorganisationer inte finns i alla förvaltningskommuner. Förvaltningskommuner har därför inte samma möjlighet att söka medel ur det extra statsbidraget.

Överföring av oförbrukade medel skall kunna föras vidare mellan budgetåren utan nuvarande restriktioner.

Utredaren skriver att det varken i minoritetslagen eller av minoritetsförordningen följer någon skyldighet för kommunen att anställa någon som samordnar arbetet med minoritetspolitiken. Samordnarens funktion har dock lyfts fram som en viktig framgångsfaktor i årsrapporterna från uppföljningsmyndigheterna (4-4-1).

För att minoritetspolitiken skall integreras i kommunerna och dess verksamheter, krävs att kunskaperna om urfolket samerna och minoriteterna ökar, den samordnade funktionen är därför av stor vikt. Vi tillstyrker förslaget från utredaren gällande finansiering, man bör dock beakta mindre förvaltningskommuner.

5. Uppföljning av minoritetslagen

Vi instämmer inte i utredarens förslag om en ny särskild myndighet för uppföljning av minoritetspolitiken. Regeringen bör behålla nuvarande ordning för uppföljning. Samarbetet hos Sametinget och Länsstyrelsen i Stockholm har varit framgångsrikt och kan ytterligare förbättras med långsiktiga mål.

Vi förordar att uppföljningsmyndigheten fortsättningsvis ska ha språk och kulturkompetens beträffande urfolket samerna och Nationella minoriteter.

Sametinget ansvarar för samiska förvaltningskommuner där de har den specialkompetens som krävs.

Utredaren bedömer att införandet av tillsyn, eller ett utökat ansvar för existerande tillsynsmyndigheter, är lämpligare väg att gå för att åstadkomma en prövning av den enskildes minoritetsrättigheter ..

Detta bör regeringen verka för att genomföra, att Skolinspektionen och Inspektionen för vård och omsorg, arbetar mer aktivt med att beakta urfolket

samerna och nationella minoriteternas rättigheter i ordinarie tillsynsverksamhet.

6. Förskola på minoritetsspråk m.m.

Arbetet med tvåspråkighet och språkrevitalisering betonar förskolans och skolans betydelse. Omfattningen av antalet timmar som en verksamhet bedrivs på har en stor och avgörande betydelse för hur väl man lyckas med mål som tvåspråkighet samt språkrevitalisering.

Utredaren föreslår lydelsen "hela eller en väsentlig del" (s.28). Vi anser att denna lydelse (väsentlig del) också kommer att ge utrymme för en restriktiv tolkning.

Väsentlig del måste förtydligas ytterligare för att inte kunna misstolkas. Det är också av största vikt att Läroplanerna kompletteras och revideras med den eventuellt nya lagstiftningen.

Personalbristen inom förskola, skola och äldreomsorg är oroväckande och vi delar utredarens uppfattning att det måste in särskilda insatser för att förhindra det. Vikten av modersmålstalare, kulturkompetens och traditionella kunskaper bör dock lyftas fram.

7. Äldreomsorg på minoritetsspråk

Utredaren föreslår lydelsen "hela eller en väsentlig del" Vi anser att denna lydelsen (väsentlig del) också kommer att ge utrymme för en restriktiv tolkning. Så vi anser att, väsentlig del måste förtydligas ytterligare för att inte kunna misstolkas.

8. Tillgång till personal med språk och kulturkompetens

Personal inom vård och omsorg samt förskola med språk- och kulturkompetens är viktiga faktorer inom minoritetsarbetet. Iförslaget där utredaren nämner att utbilda personal på kort sikt bör man tänka på vilken grad av kompetens man vill uppnå.

Det är även viktigt att nya mål i examensbeskrivning gällande urfolket samerna och minoriteter läggs till inom yrkesutbildningar, samt kompetensutveckling av befintlig personal.

9. De nationella minoriteternas behov inom hälso- och sjukvård

Vi anser att ett samiskt centrum för hälsa är av stor vikt i Sverige.

10. Utvärdering av de samiska språkcentrumen

Språkcentrumen i Östersund och Tärnaby, är en stor framgångsfaktor och ett bra komplement gällande information, material, språkrevitalisering m.m.

Dessa språkcentrum behövs för att fortsätta sitt framgångsrika arbete, med de samiska språken. För att språken ska överleva men också stärkas ytterligare.

11. Kunskapshöjande och synliggörande åtgärder

Utredaren påpekar att den allmänna kunskapen om nationella minoriteter och minoritetsspråk är låg. Okunskap och ointresse är en orsak. Arbetet i kommunerna med att höja kunskapsnivån är en förutsättning för det fortsatta arbetet med att synliggöra nationella minoriteter och minoritetsspråk.

De nationella minoriteterna och minoritetsspråken måste ges ökad plats och synlighet i public service och annan media.

12. Övriga frågor som regeringen bör uppmärksamma

Samerna ser sig som Sveriges urfolk och inte som en nationell minoritet i Sverige. Urfolksrättigheter har ett förstärkt skydd jämfört med övriga minoritetsrättigheter. Folkkrättsligt går regelverket för urfolk längre än för övriga minoritetsgrupper i ett land.

Vi anser att samerna skall nämnas som urfolket samer istället för en nationell minoritet i lagstiftningarna. Regeringen bör även se över ett starkare skydd för urfolket samerna. Utredaren ger förslag att regeringen bör göra en översyn hur Sveriges nationella minoriteter och minoritetsspråk definieras och benämns. "Riksdagen uttalade 1977 att det samiska folket är ett urfolk i Sverige." "Samiska folket är omnämnt i regeringsformen efter en ändring i regeringsformen 2011".

I utredningen påtalas att det är oundvikligt att kommuners och landstings ansvar för grundskyddet behöver bli tydligare. För att kommuner och landsting ska uppfatta att lagen berör dem är det nödvändigt att lagen förtydligas.

?

Tji:elteraerije / Kommunstyrelsens ordförande
Älvdalens Tjielte / Älvdalens kommun